

EURÍPIDÉS MÉDEIA

CHARAKTERISTIKA UMĚLECKÉHO TEXTU

NÁČELNICE SBORU

Ty svěřila ses nám tu se svým záměrem,
i pravím: nečiň toho! Chci jen blaho tvé
a beru do ochrany lidské zákony!

MÉDEIA

Nic nelze změnit! Ale nezazlívám ti
tvá slova: ty jsi netrpěla jako já.

NÁČELNICE SBORU

Což odvážíš se, ženo, zabít děti své?

MÉDEIA

(přikyvujíc)

Tak raním nehlouběji srdce mužovo.

NÁČELNICE SBORU

A ženou nejbídnější *sebe* učiníš!

MÉDEIA

Co na tom? Zbytečno je dále mluvit.

(k jedné ze svých průvodkyní)

Tys důvěrnice všech mých tajných záměrů:

nuž jdi a přiveď rychle lásóna sem!

Však neprozrad' ni slova, ačli miluješ

svou velitelku, ačli vskutku žena jsi!

(Žena odkvapí; Médeia vejde do domu.)

Analýza uměleckého textu

- **zasazení výňatku do kontextu díla**

Úryvek je z druhé poloviny hry, následuje po promluvě Médei, kdy říká sboru, jak se chce pomstít lásónovi. Jedná se o scénu krátce před tím, než Médeia odstraní Glauku, zemře Kreón a Médeia zabije své děti

Chůva rozmlouvá s vychovatelem Médeiných dětí o tom, že lásón chce Médeiu i s dětmi vyhnat z domu. Přichází rozrušená Médeia, přeje smrt svým dětem a jejich otci, mluví o krutém údělu žen.

Kreón, vládce Korintu a otec lásónovy milenky Glauky, vyhání Médeiu s dětmi ze země, protože se bojí jejích činů. Médeia si vyprosí poslední den ve městě. Chce ve zbylém čase zabít Kreonta, jeho dceru Glauku i svého manžela lásóna.

lásón Médeie slibuje, že bude žít v klidu, a nabízí jí prostředky na cestu. Hádají se a vyčítají si chyby, Médeia pomoc odmítá. K Médeie přichází Aigeus, který byl v delfské věštírně, protože nemůže

mít děti. Médeia mu za pomoc slibuje potomky. Aigeus slibuje Médeie, že ji přijme u sebe v Athénách a nikdy ji nevyžene.

Médeia svěruje sboru žen, co chce nyní provést s Glaukou a svými dětmi – chce jí dát otrávené šaty a děti potom sama zabít. Sbor ji odrazuje, ale Médeia je neoblomná. Tvrdí lásonovi, že se umoudřila a chce se usmířit. Láson jí věří. Jejich děti mají nevěstě Glauce donést krásné šaty a vínek, aby mohly zůstat v Korintu s otcem.

Děti odnesly Glauce šaty, ona se do nich ráda oblékla, ale brzy se projevily účinky jedu a Glauka umírá v šílených bolestech, jed pálí jako oheň. Její otec Kreont jí chtěl pomoci, zemřel však také. Médeia je spokojená a odchází zabít své syny, dokud si pro ni nepřijdou. Láson přichází pozdě, Médeia právě odváží mrtvoly dětí. Snaží se ji zastavit, ale Médeia odjíždí.

- **téma a motiv**

téma: zabití vlastních dětí

motivy: záměr, blaho, děti, srdce, muž

- **časoprostor**

prostor: v úryvku není určen; město Korint

čas: v úryvku není určen; je neurčený – bájně mýty „za doby mytické“

- **kompoziční výstavba**

Úryvek se skládá ze 6 replik.

Děj je vyprávěn chronologicky.

- **literární forma, druh a žánr**

drama, drama, tragédie

- **vypravěč / lyrický subjekt**

v dramatu se neurčuje, vypravěč v něm obvykle nevystupuje

- **postavy**

Médeia – krutá, bezcitná, sobecká, ale také nešťastná, intrikánská: „Tak raním nehlouběji srdce mužovo.“, bolestínská: „... ty jsi netrpěla jako já.“

náčelnice sboru – chápavá, realistická, přímá, upřímná

láson – nevěrný, lidský – uzná své chyby, rozumný

Kreón – nesmlouvavý, typický vladař, milující svou dceru

- **vyprávěcí způsoby**

přímá řeč Médei a náčelnice sboru

+ scénické poznámky

- **typy promluv**

dialog Médei a náčelnice sboru

- **jazykové prostředky a jejich funkce ve výňatku**

archaismus nečiň, zbytečno, mluviti, nuž, ni, ačli

inverze Chci jen blaho tvé; zabít děti své; srdce mužovo

věta rozkazovací nečiň toho!; nuž jdi a přiveď rychle lásóna sem!

věta zvolací Nic nelze změnit!; A ženou nejbídnější *sebe* učiníš!

přechodník přikyvujíc

řečnická otázka Co na tom?

- **tropy a figury a jejich funkce ve výňatku**

metonymie	beru do ochrany lidské zákony
přirovnání	ty jsi netrpěla jako já
synekdocha	Tak raním nehlouběji srdce mužovo.

Literárněhistorický kontext

- **kontext autorovy tvorby**

5. st. př. n. l. = klasické období řecké literatury

Eurípidés (481–406 př. n. l. = 5. st. př. n. l.)

- starořecký spisovatel, divadelník, malíř, filozof
- zpracovával tradiční mýty, ovlivnil novodobé drama
- napsal kolem 90 dramát, dochovalo se 17 tragédií a jedno satyrské drama
- jeho nejznámější hrou je *Médeia* (431 př. n. l.), dále *Elektra*
- ve svých hrách je kritický vůči společnosti, bojuje za práva žen
- hlavními hrdinkami jsou ženy, do her poprvé začlenil postavy otroků
- nazýván „filozof na scéně“ – postavy jeho tragédií často pronášejí filozofické úvahy

Šílený Hérakles, Ifigénie Taurská, Elektra, Hippolitos, Helena

- **literární / obecně kulturní kontext**

antická řecká literatura: 12.–1. st. př. n. l.

prehistorické období 12.–9. st. př. n. l.

archaické období 8.–6. st. př. n. l. (Homér, Sappfó, Anakreon, Ezop)

klasické období 5.–4. st. př. n. l. (Aischylos, Sofoklés, Eurípidés)

helénistické období 3.–1. st. př. n. l. (Theokritos)

Aischylos

- básník a dramatik, autor asi 90 tragédií, dochovalo se jich pouze 7
- tematicky čerpá z mytologie, skutky jsou trestány bohy
- zavedl na scéně druhého herce, výpravné dekorace a krásné kostýmy
- trilogie *Oresteia* (osudy Oresta)

Sofoklés

- básník a dramatik, autor 123 tragédií, dochovalo se jich pouze 7
- postavy řeší morální volbu
- zavedl na scénu třetího herce, větší dramatickost, napětí
- zápas člověka s bohy nemusí být marný
- princip „deus ex machina“ (bůh ze stroje) = spuštění sochy k rozřešení problému na scénu

Antigona, Král Oidipus, Elektra

Další údaje o knize:

- **dominantní slohový postup:**

vyprávěcí

- **vysvětlení názvu díla:**

jméno hlavní hrdinky – Médeia

- dcera krále Aiéta, který vládl na Kolchidě

- jedna z hlavních postav pověsti o mytologických plavcích Argonautech

- v čele Argonautů stál hrdina Iáson, Médeia mu pomohla překonat překážky a získat zlaté rouno

- spáchala bratrovraždu, aby zdržela svého otce na cestě za Argonauty

- Iáson jí za pomoc slíbil manželství, ale po 10 letech ji opustil a chtěl se zasnoubit s Glaukou

- **posouzení aktuálnosti díla:**

mstivá podvedená žena – stále živé téma nejen v dramatech

- **pravděpodobný adresát:**

divák antického divadla

zájemce o řeckou mytologii, řecké dějiny

- **zařazení knihy do kontextu celého autorova díla:**

jedna ze sedmi Euripidových tragédií, které se zachovaly

hodnocena nejvyšš, nejznámější

- **tematicky podobné dílo:**

zcela milující, později zklamaná žena – *Anna Karenina* (Tolstoj)

žena, která zabila (ale nechtíc) své dítě – *Sofiina volba* (W. Styron)